

Nekrológ

Somogyi József

(1931 – 2025)

Szomorú hírrrel kezdődött a 2025-ös év azok számára, akik ismerték, tisztelték és szerették Somogyi Józsefet, aki 93 éves korában, 2025. január 1-jén hunyt el Budapesten. Halála nem csak családjának veszteség, hanem a magyar és a nemzetközi földmérő és geodéta közösségnek is, melynek élete végéig megbecsült – és tudományos pályája révén – kiemelkedő tagja volt.

Somogyi József 1931. november 9-én született Sopronban. Édesapja szakmunkás volt. Az elemi iskola elvégzése után polgári iskolába járt, ahol 1946-ban fejezte be tanulmányait. Ezután a Fáy András Közgazdasági Gimnáziumba iratkozott be. Már középiskolai éve alatt megmutatkozott közösségi hajlama, tagja lett különböző diákszövetségeknek és egy évre az iskola vezetőségébe is beválasztották. 1950-ben érettségizett és még ez évben felvételt nyert a Műszaki Egyetem Sopronban működő Földmérőmérnöki Karára. Mint egyetemi hallgató, aktívan vett részt az évfolyam társadalmi munkájában, emellett sportolt és a IV. évfolyam tanulmányi csoportvezetője lett.

1954 őszén okleveles földmérőmérnök diplomát szerzett és gyakorlati éveit letöltését a Pécsi Geodéziai és Térképészeti Vállalatnál kezdte meg. 1955-ben áthelyezéssel az MTA soproni Geodéziai Kutató Laboratóriumába került, ahol 1968-ig tudományos munkatársként dolgozott.

1956 januárjában megnősült. Felesége, Lengyel Katalin Cegléden született és az Elzett soproni gyárában adminisztrátori

munkakörben tevékenykedett. 1956 októberében született Péter, 1960 júliusában pedig Zoltán fiuk.

Pályafutása kezdetén a Soproni Egyetem Földmérőmérnöki Kar nappali tagozatán a geodézia, a bányamérés és a kiegyenlítő számítás gyakorlatok vezetésével és előadások tartásával nagy oktatói gyakorlatra tett szert. Geodézia és fotogrammetria tárgyakból tartott a jogutód Erdőmérnöki Karon is előadásokat és vezetett gyakorlatokat. Az itt szerzett tapasztalatokat hasznosította a későbbi években, amikor a Budapesti Műszaki Egyetemen a szakmérnöki oktatás keretében analitikus fotogrammetria tárgykörben kérték fel előadások tartására.

Tudományos pályafutásának nagy lökést adott, hogy 1964 szeptemberétől 1965 decemberéig a kanadai NRC Fotogrammetriai Intézetnél ösztöndíjasként tevékenykedhetett. Szakmai fejlődésében igen sokat jelentett ez az időszak. Kanadában a fotogrammetria nemzetközileg elismert kutatóival dolgozhatott együtt, és minden technikai segítséget megkapott kutatásaihoz. Ottawában elsősorban analitikus fotogrammetriával foglalkozott. Az ottani kutatási eredményei képezik alapját kandidátusi disszertációjának, amelyet hazaérkezése után „Az analitikus légi háromszögelés elmélete és gyakorlata” címmel írt meg. Disszertációját 1968-ban védte meg, a műszaki tudományok kandidátusa lett. Ezt követően 1971-ig tudományos főmunkatársként nevezték ki az MTA Geodéziai Kutató Laboratóriumába. Kandidátusi fokozata alapján még 1968-ban a Budapesti Műszaki Egyetem műszaki doktora lett.

1971-ben a Geodéziai és Geofizikai Laboratóriumokból, valamint a Budapesti Szeizmológiai Obszervatóriumból jött létre Sopronban az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete, amelynek igazgatójának Somogyi Józsefet nevezték ki 1972. január 1-től. Igazgatói tevékenysége során irányította az Intézet fejlesztési és beruházási programját. Igazgatása első éveiben az Intézet létszáma és műszerállománya majdnem háromszorosára növekedett. Vezetői koncepciójának eredményeként olyan kutatói kollektíva alakult ki az MTA GGKI-ban, amely a földtudományi végzettségű szakembereken kívül matematikusokból, fizikusokból, villamos- és gépészmérnökökből állt. Igazgatóként mindig támogatta a fiatal pályakezdőket, akik nagyrészt Magyarország távoli részéről érkeztek Sopronba. Letelepedésüket, lakáshoz jutásukat és beilleszkedésüket messzemenőig segítette az MTA GGKI vevőkijelölési jogával élve. Érdekükben közbenjárta az MTA-nál munkahelyi kölcsönök kérvényezésével is. Szakmai pályafutásukat igyekezett egyengetni ösztöndíj-kérelmeik támogatásával, de sokszor kérés nélkül is delegálta a fiatal kutatókat külföldi szakmai konferenciákra az intézet számára biztosított akadémiai keretből. Külföldi aspiránsokat fogadott, irányította munkájukat és ezzel nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a tudományos fokozatukat itt Magyarországon megszerzett külföldi kutatók, hazájukba visszatérve, sikeres emberek lettek,

akik aktív szakemberként még évtizedekig tartották a kapcsolatot Magyarországgal.

1977-ben védte meg a „Tömbkiegyenlítések hazai alkalmazása pontosság és gazdaságosság figyelembevételével” címmel írt disszertációját, amellyel a műszaki tudományok doktora fokozatot nyerte el. 1983-ban a Budapesti Műszaki Egyetem címzetes egyetemi tanára lett. 1979-ben a Munka Érdemrend ezüst, majd 1988-ban az arany fokozatát is megkapta. Az Intézet igazgatói funkcióját 1990. december 31-ig töltötte be, 1991-től nyugdíjba vonulásáig tudományos tanácsadóként dolgozott.

Tudományos tevékenységének középpontjában a geodéziai mérések és az adatfeldolgozás kérdései álltak. A geodéziai műszerek pontosságának növelésére számos módszert dolgozott ki, melyeket a magyar műszeripar hasznosított. Fotogrammetriával kapcsolatos kutatásai elsősorban számítástechnikai vonatkozásúak. Ezek az eredményei a maguk idejében nemzetközi viszonylatban is korszerűek voltak és tananyagként szerepeltek a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Fotogrammetria Tanszékén.

Jelentős fontossággal bírtak a Föld dinamikájának kutatásához szükséges műszerfejlesztései. Közülük külön érdemes megemlíteni a bécsi Műszaki Egyetem Felsőgeodéziai Intézetével együttműködve kifejlesztett, a geodinamikai jelenségek mérésére szolgáló terepi zenitkamerát.

Szakmai tevékenységének utolsó tizenöt évét az úgynevezett robusztus becslések geodéziai alkalmazásaival kapcsolatos vizsgálatait töltötték ki. Ezek célja elsősorban a digitális fotogrammetria sok adatból álló és durva hibákkal terhelt adatrendszerének feldolgozásához szükséges eljárások kifejlesztése volt.

Hazai szakmai közéleti tevékenysége során 1972-1992 között tanácskozási jogú tagja volt az MTA X. Földtudományi Osztályának. Az IUGG Magyar Nemzeti Bizottságának 1975-től tagja, 1985-1991 között elnöke volt. Számos hazai tudományos bizottság kérte fel, hogy tevékenységével segítse munkájukat, így a TMB Bányászati, Földtani, Geodéziai és Geofizikai Szakbizottságának 1973-tól 1985-ig volt tagja. Ezt követően

1985-1991 között a Szakbizottság elnöki tisztségét is ellátta. A Geodéziai és Kartográfiai Egyesület alelnöki tisztségét 1973-1990 között töltötte be, az 1985-1989 években a GKE Soproni Csoport elnöke is volt. 1987-1991 között a Veszprémi Akadémiai Bizottság alelnökeként tevékenykedett. Az „Acta Geodaetica et Geophysica Hungarica” szerkesztőbizottságának 1981-től tagja, az 1991-1993 években főszerkesztője. Az MTA Geodéziai Tudományos Bizottságának 1972-től tagja, 1996-1999 között pedig elnöke volt. Tudományos tevékenységének elismeréseként 2000-ben Akadémiai Díjban részesült az MTA X. osztályának előterjesztése alapján.

Intenzíven vett részt a nemzetközi tudományos közéletben is. A Nemzetközi Geodéziai és Geofizikai Unióban (IUGG) 1980-tól tisztségviselő, mint a Pénzügyi Bizottság tagja, majd 1987-1991 között a Bizottság titkára. 1982-ben a Nemzetközi Földmérés Osztárak Bizottsága levelező tagjává választotta.

Eredményes kapcsolatai és együttműködései voltak külföldi tudósokkal és nemzetközi szervezetekkel. Ezek közül a Bécsi Műszaki Egyetem Fotogrammetria Intézetében, Karl Krauss professzorral és a Grazi Műszaki Egyetem Fizikai Geodézia Intézetében Helmut Moritz professzorral. Elismertségnek örvendett mindkét Németországban; a volt szocialista államokban és a tengerentúlon is számos tudós barátja volt.

Abban, hogy az MTA GGKI jelenlegi jogutódja, a HUN-REN Földfizikai és Űrtudományi Kutatóintézet megbecsült intézménye a Magyar Kutatási Hálózatnak, Somogyi József kutatói és igazgatói munkásságának is nagy szerepe van. Olyan szilárd szakmai és közösségi alapokat teremtett a reá bízott kutatói, technikai és adminisztrációs gárdával együttműködve, ami később, a rendszerváltozás utáni bonyolult, változásokkal terhelt, pénzügyi időszakokban is átszolgáltatta az Intézetet a nehézségeken.

Somogyi József emlékét kegyelettel megőrizzük, nyugodjék békében!

Kovács István János

*HUN-REN Földfizikai és Űrtudományi Kutatóintézet
megbízott igazgató*

A **GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA** SZERKESZTŐSÉGE VÁRJA
TUDOMÁNYOS ÉS SZAKMAI CIKKEK, VALAMINT ISMERETTERJESZTŐ ÉS
SZAKMAI ÉRDEKESSEGEKET BEMUTATÓ SZEMLECIKKEK KÉZIRATÁT.

ELÉRHETŐSÉGEINK:

E-MAIL: MFTTT.TITKARSAG@GMAIL.COM

WEB: [HTTPS://OJS.ELTE.HU/GEODEZIAESKARTOGRAFIA](https://ojs.elte.hu/geodeziaeskartografia)

KÉZIRATOKAT AZ INFORMÁCIÓ>BEKÜLDÉSEK MENÜPONT ALATT
LEHET FELTÖLTENI.

MFTTT vezetősége